

BURKİNA FASO PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	10
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	13
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	17
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	19

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Burkina Faso'nun dış ticaret mevzuatı, ithalat ve ihracat rejimleri, ülkenin uluslararası ticaretini düzenleyen kurallar ve uygulamalardan oluşur. Bu mevzuat, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (WAEMU) ve Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) gibi bölgesel anlaőmalarla uyumlu şekilde yapılandırılmıştır. Bu son dönemde Burkina Faso, Nijer ve Mali Alliance des tats du Sahel – Sahel Devletleri İttifakı (AES)'ın altında serbest dolaőım anlaşmalar imzalanmıőtır.

Lojistik Zorluklar

Burkina Faso denize kıyısı olmayan bir ülke olduğundan, ürünlerin taőınmasında ek lojistik zorluklar ortaya çıkmaktadır:

Transit lkeler: Türkiye'den Burkina Faso'ya deniz yoluyla yapılan sevkiyat genellikle Gana, Fildiő Sahili veya Togo gibi komőu ülkelerdeki limanlar üzerinden gerçekleőtirilir. Bu lkeler üzerinden kara taőımacılıęı yapılması gerektiğinden, transit sürecinde sınır geçiőleri ve ek gümrük işlemleri gerekir.

Lojistik Gecikmeler: Sınırlı kara yolu altyapısı ve limanlardan Burkina Faso'ya yapılan taőımalarda gecikmeler yaőanabilmektedir. Bu da maliyetleri artırabilir ve teslimat sürelerini uzatabilir.

Gümrük ve Tarife Engelleri

İthalat sırasında gümrük prosedürlerinin karmaőıklıęı ve vergi oranları ihracat sürecini zorlaőtırmektedir:

Gümrük Tarifeleri: Burkina Faso, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği - Union conomique et Montaire Ouest-Africaine (UEMOA) yesi olduğu için UEMOA dıőındaki ülkelerden gelen ürünlere belirli gümrük tarifeleri uygulanır. Bu gümrük vergileri tamamen ürün cinsine bağlı olup ilgili ürünün HS (GTİP) kodu ile gümrük oranı öğrenilmektedir.

Gümrük Prosedürleri: İhracat belgelerinin tam ve doğru bir şekilde hazırlanması gerekir. Yanlıő veya eksik belgeler, gümrük işlemlerinde gecikmelere neden olabilmektedir

Dış Ticaret Mevzuatına Uyum

Burkina Faso, uluslararası ticaret anlaőmalarına taraf olmasına rağmen, ülkenin yerel ticaret mevzuatı bazı durumlarda karmaőık olabilir. İhracatçıların bu mevzuata uyum sağlamaları önemlidir:

Lisans ve İzinler: Bazı rnlerin ithalatı için özel izinler veya lisanslar gerekmektedir.

İthalat Kısıtlamaları: Burkina Faso, belirli sektörlerde ithalata sınırlama getirebilir. Özellikle kamu güvenliği ve sağlık gerekçeleriyle bazı ürün gruplarında ithalatın sınırlandırılması söz konusu olabilir.

Ödeme Riskleri

Burkina Faso gibi gelişmekte olan ülkelerle ticaret yaparken ödeme yöntemleri ve güvenilirliği dikkatle değerlendirilmelidir:

Ödeme Garantileri: Ödeme vadeleri ve yöntemleri konusunda güvence almak için akreditif (Letter of Credit) gibi güvenli ödeme yöntemleri tercih edilmelidir.

Para Birimi Riski: Burkina Faso'nun para birimi olan Batı Afrika CFA frangı (XOF) avroya bağlıdır. Türkiye'nin para birimi olan Türk lirası (TRY) karşısında dalgalanabilir, bu da kur riskleri yaratabilir. Burkina Faso'da sabit kur rejimi uygulanmakta olup bankalarca genelde 1 avro = 655,957 CFA'dan işlem yapılmaktadır.

Türkiye'den Burkina Faso'ya mal gönderecek bir firmanın karşılaşılabileceği teknik engeller, lojistik zorluklardan ithalat düzenlemelerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Başarılı bir ihracat süreci için yerel ticaret yasalarını, gümrük prosedürlerini ve sertifikasyon gerekliliklerini yakından incelemek ve bu engellere karşı hazırlıklı olmak gereklidir.

İthalat Rejimi

Burkina Faso'nun ithalat rejimi, gümrük vergileri, tarifeler, ithalat kısıtlamaları ve belge gereklilikleri gibi unsurları içerir. İthalat işlemleri, WAEMU'nun ortak gümrük tarifesi ve ECOWAS ticaret politikaları çerçevesinde yürütülür.

Burkina Faso'ya Yapılacak İthalatta Uygulanan Gümrük Vergileri ve Tarifeler

Burkina Faso'ya ithal edilen ürünlere uygulanan gümrük vergileri, ürünün türüne ve menşesine göre değişir. Ülke, ECOWAS Ortak Dış Tarifesi (CET – Common External Tariff) sistemine tabidir. Bu çerçevede ithalat vergi oranları genellikle %0 ile %35 arasında değişmektedir. Temel ihtiyaç ürünleri daha düşük vergilere tabiyken, lüks ürünler daha yüksek vergilendirilir. İthalat vergi oranları dört ana tarife kategorisine ayrılmaktadır:

Temel ihtiyaç ürünleri (örneğin ilaçlar, kitaplar): %0

Hammadde ve sermaye malları: %5

Ara mallar ve bazı tüketim malları: %10

Lüks tüketim ürünleri: %20-35

Gümrük vergisi oranları GTİP'e bağlı olarak Burkina Faso Gümrük Genel Müdürlüğü'nün online check-in sisteminde (<https://www.douanes.bf/sydoniabf/portal/services/tariff/index.jsf>) linkinden sorgulanabilir.

İthalat Lisansları ve Gümrük İşlemleri

Çoğu ürün için özel bir ithalat lisansı gerekmemektedir, ancak belirli ürünler (ilaçlar, tehlikeli kimyasallar, silahlar, bazı gıda maddeleri) için önceden izin alınması zorunludur. Bunun yanında tarım ürünleri, ilaçlar ve kimyasallar gibi belirli kategorilerde kalite ve sağlık sertifikaları talep edilmektedir. İthalat beyannamesi, malın varışından önce Burkina Faso Gümrük İdaresi'ne sunulmalıdır. Ülke ECOWAS'tan resmi olarak çıkmış olsa da halen ECOWAS üyesi ülkelerden gelen mallar, ECOWAS Menşe Belgesi sunulduğunda gümrük vergisinden muaftır.

İthalat Belgeleri

Burkina Faso'ya ithal edilecek mallar için her ülkede olduğu gibi birtakım belgelerin sunulması gerekmektedir.

Ticari Fatura: İthal edilen ürünlerin değerini ve özelliklerini belirten belge.

Menşe Şahadetnamesi (Certificat Of Origin): Ürünlerin menşe ülkesini gösteren belge.

Fitosaniter Sertifikası: Bitkisel ürünler için zararlı organizmaların olmadığını kanıtlayan belge.

Sağlık Sertifikası: Gıda ve sağlık ürünleri için gereklidir.

Taşıma Belgeleri: Konşimento veya hava yolu taşıma belgesi gibi belgeler

İthalat Kısıtlamaları ve Yasaklar

Bazı ürünlerin (örneğin, tehlikeli kimyasallar, sağlığa zararlı maddeler) ithalatı yasaklanmıştır. Ayrıca, tarım ürünleri ve canlı hayvanlar gibi ürünler için özel izinler gereklidir.

Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan 8 Nisan 2024 tarihli basın açıklaması ile buğday unu ithalatının bir sonraki duyuruya kadar durdurulduğu bildirilmiştir. (Tavukla ilgili yasak)

İhracat Rejimi

Burkina Faso'nun ihracat rejimi, ülkenin ekonomik kalkınma hedeflerini desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. İhracat işlemleri için uluslararası standartlara uygun belgeler ve sertifikalar gerekmektedir. Burkina Faso'dan ihraç edilen mallar için aşağıdaki belgelerin sunulması gerekmektedir.

Ticari Fatura: İhraç edilen ürünlerin değerini ve özelliklerini belirten belge.

Menşe Şahadetnamesi: Ürünlerin Burkina Faso menşeli olduğunu gösteren belge.

Fitosaniter Sertifikası: Bitkisel ürünler için gereklidir.

Sağlık Sertifikası: Gıda ve sağlık ürünleri için zorunludur.

Burkina Faso'dan İhracatla İlgili Gümrük İşlemleri

İhracat beyannamesi, ülkeden çıkış yapmadan önce Burkina Faso Gümrük İdaresi'ne sunulmalıdır. Büyük ölçekli ihracatlar için ön izin veya kayıt gerekebilmektedir. Zaman zaman tahıl ihracatı için izin alınması gerekmektedir. Bu durum tamamen yılın tarım koşullarına bağlı

olarak değişmektedir. Bazı yıllarda izne tabi olmadan ihracat yapılabilir. Fakat bazı yıllarda iç piyasayı korumak için devlet ihracat yasağı getirmektedir. Böyle durumlarda ancak özel izin ile ülkeden tahıl ihracatı yapılabilir.

İthalat ve ihracat işlemlerinde yaşanan bürokratik gecikmeler, ticaretin önündeki önemli engellerden biridir. Ayrıca, sınır kapılarındaki yetersiz altyapı lojistik maliyetlerini artırmaktadır. Bu sorunların çözümü için bürokratik süreçlerin dijitalleştirilmesi ve altyapı yatırımlarının artırılması ticaretin kolaylaştırılmasına katkı sağlayabilmektedir.

Gümrük Tarifeleri

İç Vergiler

Burkina Faso'da vergi sistemi, katma değer vergisi (KDV), gelir vergisi, kurumlar vergisi ve diğer dolaylı vergilerden oluşmaktadır. Ülke, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (UEMOA) üyesi olduğundan, bölgesel vergi politikalarına büyük ölçüde uyum sağlamaktadır. Ülke genelinde vergiler dolaylı ve dolaysız olarak ikiye ayrılır.

Dolaylı Vergiler

Burkina Faso'da KDV oranı üründen ürüne farklılık göstermektedir. Temel ihtiyaç ürünleri KDV'den muafken kitap gibi kırtasiye ürünleri %2,5'tir.

Katma Değer Vergisi (KDV - TVA)

Genel KDV oranı: %18

İndirimli KDV oranı: Belirli temel ihtiyaç ürünleri için %0

KDV, mal ve hizmetlerin satışı ile ithalat işlemlerinde uygulanmaktadır.

Özel Tüketim Vergisi (Droits d'Accises)

Belirli lüks veya özel ürünler üzerinden alınan bir vergidir. Oranlar ürüne göre değişiklik göstermektedir:

Alkollü içecekler: %25-45

Tütün ve tütün ürünleri: %30-40

Akaryakıt: %12-25

Dolaysız Vergiler

Gelir Vergisi (IR - Impôt sur le Revenu)

Bireysel gelir vergisi oranı: %2 - %27,5 arasında değişmektedir. Gelir dilimleri arttıkça vergi oranı kademeli olarak yükselmektedir.

Kurumlar Vergisi (Impôt sur les Sociétés - IS)

Genel kurumlar vergisi oranı: %27,5

Yeni yatırımlara ve belirli sektörlerde teşvikler kapsamında indirim uygulanabilmektedir. Bu vergi şirketlerin yıllık net kârı üzerinden hesaplanır. Kurumlar vergisi bazı durumlarda muaf

olunabilmektedir. Bunun için Burkina Faso Yatırım Kanununun incelenmesi faydalı olacaktır. Detaylı bilgiler, TC. Ticaret Bakanlığının web sitesinde bulunan «Burkina Faso Yurtdışı Yatırım Profili» raporunda mevcuttur.

Gayrimenkul Vergisi (Impôt Foncier)

Arazi ve bina sahipleri için geçerlidir. Oranlar taşınmazın türüne ve kullanım amacına göre değişiklik göstermektedir.

Diğer Vergiler

Sosyal güvenlik primi: %21,5 (İşveren: %16, İşçi: %5,5)

Meslek Vergisi (BIC - Bénéfices Industriels et Commerciaux): İşletmeler için uygulanmaktadır ve oran faaliyet türüne göre değişmektedir.

Damga Vergisi (Droits d'Enregistrement et de Timbre) : Belirli ticari belgeler, sözleşmeler ve işlemler için uygulanmaktadır.

Sağlık Sigortası: %5 (İşveren: %2,5, Çalışan: %2,5)

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Burkina Faso'nun kalite altyapısı ABNORM (Agence Burkinabé de la Normalisation: Burkina Faso Standartlar Ajansı) tarafından kontrol edilmektedir. Ülkenin tüm standartları ABNORM tarafından belirlenmektedir. Bu kurum, ulusal ve uluslararası standartları uyarlayarak ülkenin çeşitli sektörlerinde kaliteyi artırmaya yönelik çalışmaktadır. Ülkeye ithal edilecek ürünlerin kalite standartlarına uygunluğunun belgelenmesi gerekmektedir. Bunun için ihraç edilen ürüne bağlı olarak ISO 9001, ISO 45001, ISO 14001 gibi sertifikalar istenebilmektedir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Ürünlerin test edilme konusu tamamen ürün türüne ve proje türüne bağlıdır. Standart ürünler için genelde test işlemi uygulanmaz. Bazı ürünler için de sadece test raporları istenebilir. Örneğin inşaat demiri için mukavemet raporu istenebilmektedir. Fakat bir şartname kapsamında imal edilen ürünlerle ilgili şartnameye uygun olup olmadığının kontrol edilmesi için FAT (Factory Acceptance Test) gerekmektedir. Bu genelde belli projeye dayalı imal edilen özel ürünler için geçerlidir. Örneğin bir projeye ait üretilen bir hidrofor baz alınır; şartnamede pompa minimum ve maximum basıncı (1 bar, 2 bar gibi), debisi (5 m3/saat), malzemesi(dökme demir, AISI 304 paslanmaz, AISI 316 paslanmaz vb gibi), gürültü seviyesi (45 dB, 85 dB gibi), IP sınıfı (IP 55, IP 65 gibi), elektrik koruma tipi (E, F gibi) bilgiler verilir. İmal edilen pompanın bu bilgilere uygun olup olmadığı kontrolü için witnes testi yapılır. Eğer uygun ise kabulü imzalanır. Değil ise uygun hale getirilmesi için süre tanınır. Bu işlem genelde müşteri veya danışmanı eşliğinde yapılır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

İhracat işlemlerinde, ürünlerin doğru bir şekilde ambalajlanması ve etiketlenmesi önemlidir. Ülkeye ihraç edilen malların paketlenmesi ve etiketlenmesi, Burkina Faso'nun yasal düzenlemelerine uygun olmalıdır. Ürünlerin etiketi üzerinde yer alması gereken bilgiler genellikle şunlardır:

1. Ürünün adı ve türü,
2. Menşe ülkesi,
3. Üretici ve ithalatçı bilgileri,
4. Ürünün ağırlığı veya hacmi,
5. Kullanım talimatları (gıda, ilaç vb. için),
6. Ayrıca, gıda ve sağlık ürünleri için üretim ve son kullanma tarihleri zorunludur.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarette teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarette teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikengel.ticaret.gov.tr/>). Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarette teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarette teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarette teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

Türkiye’den Burkina Faso’ya mal gönderecek bir firma, ihracat sürecinde çeşitli teknik engellerle karşılaşabilmektedir. Bu engeller, hem lojistik ve gümrük süreçlerini hem de ticaret düzenlemeleri ve sertifikasyon gerekliliklerini kapsamaktadır.

Uygunluk Testleri ve Kalite Kontrol

Burkina Faso’nun ithal ettiği ürünlerin yerel düzenlemelere ve standartlara uygun olup olmadığının belirlenmesi için kalite kontrolleri yapılmaktadır:

Uygunluk Testleri: Gıda, ilaç, kimyasallar gibi ürünlerde kalite ve güvenlik testleri gerekir. Bu testlerin yapılması sürecinde ürünlerin gümrükte beklemesi gerekebilir.

Belgelendirme ve Sertifikalar: Ürünlerin ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğunu gösteren belgeler (ISO, HACCP, vs.) gerekmektedir. Eğer bu belgeler sunulmazsa, ithalat süreci gecikebilir veya ürünlerin ithalatı reddedilebilir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Burkina Faso'da sınai mülkiyet hakları, Ticaret, Sanayi ve El Sanatları Bakanlığı'na bağlı olan Ulusal Sınai Mülkiyet Müdürlüğü- Centre Nationale de la Propriété Industrielle (DNPI) tarafından yönetilmektedir. Bu kurum, patentlerin, markaların, endüstriyel tasarımların ve modellerin tescili ve korunmasından sorumludur. Telif hakları ve bağlantılı haklar ise Burkina Faso Telif Hakları Bürosu (BBDA) tarafından yönetilmektedir. BBDA, edebi ve sanatsal eserlerin korunması ile hak sahiplerine telif ücretlerinin tahsili ve dağıtımından sorumludur. Marka, patent veya diğer sınai mülkiyet hakları için başvuruda bulunmak isteyenler DNPI'ye, telif hakları ile ilgili işlemler için ise BBDA'ya başvuru yapmalıdır.

Burkina Faso'da marka ve patent gibi sınai mülkiyet haklarının korunması, ülkenin üyesi olduğu Afrika Fikri Mülkiyet Örgütü- Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle (OAPI) tarafından sağlanmaktadır. Tescil başvuruları, doğrudan Kamerun'un Yaoundé kentinde bulunan OAPI'ye veya Burkina Faso Ulusal Bağlantı Yapısı (SNL) işlevi gören Ulusal Sınai Mülkiyet Müdürlüğü (DNPI) aracılığıyla yapılabilir. DNPI, Ticaret, İşletme Teşviki ve Zanaat Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermektedir.

Marka tescili başvurusu için gerekli belgeler şunlardır:

1. Başvuru formu (M 301), eksiksiz doldurulmuş olarak;
2. Başvuru sahibinin adı, tam adresi, ikametgahı ve uyruğu,
3. Markanın görsel örneği,
4. Varsa, renk tescil talebi,
5. Nice Sınıflandırması'na göre düzenlenmiş ilgili ürün veya hizmet listesi,
6. Varsa, başvuru sahibini temsil eden vekile ilişkin bilgiler,
7. Öncelik hakkı talep ediliyorsa, önceki başvuruya ilişkin ayrıntılar (tarih, numara ve ülke),
8. Başvuru tarihi, başvuru sahibi veya vekilinin imzası ve kaşesi,
9. Vergi ödeme yöntemi ve ilgili vergi hesaplamaları,
10. Gerekli vergilerin ödendiğine dair belge,
11. Vekaletname, eğer başvuru sahibi bir vekil tarafından temsil ediliyorsa (mühürsüz, özel bir belge olarak),
12. Öncelik belgesi, varsa ve Fransızca çevirisi ile birlikte.

Dağıtım Kanalları

Burkina Faso'da ürün dağıtım ve satış kanalları, başkent Ouagadougou ve Bobo-Dioulasso gibi büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır. Bu iki şehir, ülkenin ticaret merkezleri olup, dağıtım ağlarının ana noktalarını oluşturur.

Dağıtım ve satış faaliyetleri, modern mini marketler, mağazalar ve depolardan, gayri resmi sektörün pazar tezgâhlarına kadar çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir. Tüketim mallarının

dağıtımını için ikincil kentsel alanlar da değerlendirilebilir, ancak bu bölgeler genellikle ülkenin iki büyük şehri tarafından iyi bir şekilde hizmet almaktadır.

Burkina Faso'da bir acente veya distribütör kullanma zorunluluğu bulunmamakla birlikte, yerel pazara giriş ve etkin dağıtım ağı oluşturma açısından bu tür iş birlikleri tavsiye edilmektedir. Bu strateji, özellikle yerel pazar dinamiklerini anlamak ve etkili bir dağıtım ağı kurmak için faydalı olmaktadır.

Tüketici Tercihleri

Burkina Faso'da tüketici tercihleri, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı, kültürel değerleri ve mevcut ekonomik koşullarından etkilenmektedir. Nüfusun büyük bir kısmı tarım sektöründe çalışmakta ve gelir düzeyi düşüktür; bu da tüketim alışkanlıklarını doğrudan etkilemektedir.

Temel Gıda ve İhtiyaç Maddeleri: Gıda güvenliği ve temel ihtiyaç maddeleri, tüketicilerin öncelikli harcama alanlarıdır. Özellikle tahıl ürünleri, yağlar ve temel gıda maddeleri yüksek talep görmektedir. Ayrıca, shea yağı gibi yerel ürünler hem iç tüketimde hem de ihracatta önemli bir yere sahiptir.

Fiyat Duyarlılığı: Genel olarak, tüketiciler fiyatlara karşı oldukça hassastır ve uygun fiyatlı ürünleri tercih etmektedir. Bu durum, düşük gelir seviyelerinden kaynaklanmaktadır.

Marka ve Kalite Algısı: Şehirleşmenin ve bilgiye erişimin artmasıyla birlikte, özellikle kentsel alanlarda marka bilinirliği ve ürün kalitesi gibi faktörler önem kazanmaktadır. Ancak, kırsal bölgelerde bu faktörler daha az belirleyicidir.

Sürdürülebilirlik ve Yerel Üretim: Son yıllarda, sürdürülebilir ve yerel üretime olan ilgi artmaktadır. Özellikle çevre dostu ve yerel kaynaklı ürünler, belirli tüketici segmentleri arasında daha fazla talep görmektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Burkina Faso'da etkili satış stratejileri geliştirmek için, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı, kültürel değerleri ve pazar dinamiklerini dikkate almak önemlidir. Aşağıda, satış teknikleri ve satışları etkileyen temel faktörler özetlenmiştir:

Fiyatlandırma Stratejileri: Tüketicilerin fiyat hassasiyeti göz önünde bulundurularak, rekabetçi ve uygun fiyatlandırma politikaları benimsenmelidir. Ürün veya hizmetin değeri, hedef kitleye net bir şekilde aktarılmalıdır.

Ürün ve Hizmet Kalitesi: Tüketicilerin beklentilerini karşılayan veya aşan yüksek kaliteli ürün ve hizmetler sunmak, müşteri memnuniyetini artırır ve sadakati teşvik eder.

Kültürel Uyum: Ürün ve hizmetlerin, yerel kültürel normlara ve değerlere uygun olması, tüketicilerin kabulünü kolaylaştırır. Pazarlama mesajları ve reklamlar, yerel dil ve sembollerle uyumlu olmalıdır.

Dağıtım Kanalları: Etkin ve erişilebilir dağıtım kanalları oluşturmak, ürünlerin tüketicilere zamanında ve uygun koşullarda ulaşmasını sağlar. Yerel distribütörler ve perakendecilerle iş birliği yapmak, pazar penetrasyonunu artırabilir.

Tanıtım ve Pazarlama: Hedef kitleye uygun tanıtım stratejileri geliştirmek, marka bilinirliğini artırır. Geleneksel medya, dijital platformlar ve yüz yüze etkinlikler gibi çeşitli kanallar kullanarak geniş bir erişim sağlanabilir.

Müşteri İlişkileri Yönetimi: Müşterilerle güçlü ve sürdürülebilir ilişkiler kurmak, sadakati artırır ve tekrar satın alımları teşvik eder. Geri bildirim mekanizmaları ve müşteri destek hizmetleri, memnuniyeti artırmada kritik rol oynar.

Pazar Araştırması: Sürekli pazar araştırmaları yaparak, tüketici davranışlarındaki değişiklikler ve rakip faaliyetleri izlenmelidir. Bu bilgiler, stratejilerin güncellenmesine ve uyarlanmasına yardımcı olmaktadır.

Burkina Faso pazarında başarılı olmak için, bu faktörleri dikkate alarak esnek ve uyumlu satış stratejileri geliştirmek esastır.

Kamu İhaleleri

Kamu projelerinde şeffaflık ve rekabeti teşvik eden düzenlemeleri uygulanmaktadır. Burkina Faso'da yayımlanan ihaleler sektör farketmeksizin Direction Générale du Contrôle des Marchés Publics et des Engagements Financiers isimli kurumun tarafından günlük olarak yayımlanmaktadır. İhaleler bu linkten (<https://www.dqcmef.gov.bf/>) takip edilebilir. Kurumun bilgileri aşağıdaki gibidir:

Adres: 392 Avenue Ho Chi Minh

Tel: (+226) 70 26 79 12/ (+226) 64 90 65 56

Email: scrpdgcmef@gmail.com

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Burkina Faso'nun ekonomisi, büyük ölçüde tarım ve hayvancılıkla şekillenmektedir. Ülke nüfusunun yaklaşık %80'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir, bu da tarımın ekonomideki kritik rolünü ortaya koymaktadır. Tarım ve hayvancılık sektörü, aynı zamanda ülkenin gayri safi yurt içi hasılası (GSYİH) içinde önemli bir paya sahiptir (tarım %25, Hayvancılık %15) ve tarım ürünlerinin bir kısmı yerel pazarda tüketilmekte, bir kısmı ise yurtdışına ihraç edilmektedir.

Burkina Faso'nun en önemli tarım ürünleri arasında pamuk, darı, mısır, sorgum, kaju ve pirinç bulunmaktadır. Bu ürünler, hem yerel tüketim hem de hayvan yemleri için büyük önem taşır. Ülkenin güney bölgelerinde, daha verimli topraklarda amanyok, yam ve şeker kamışı da yetiştirilmektedir. Ayrıca, Burkina Faso'nun topraklarında yerel olarak ekilen fıstık ve pamuk, ülkenin başlıca ihracat kalemlerindendir. Fıstık, özellikle batı pazarlarında talep görmekte olup, pamuk ise tekstil endüstrisi için önemli bir hammadde kaynağıdır. Pamuk üretimi, büyük oranda çiftçiler tarafından yapılmakta ve genellikle büyük yerel kooperatifler aracılığıyla pazara sunulmaktadır.

Tarım sektöründeki en büyük zorluklardan biri, Burkina Faso'nun kuraklık ve iklim değişikliklerinden olumsuz etkilenmesidir. Ülke, Afrika'nın Sahel bölgesinde yer aldığı için su kaynakları sınırlıdır ve bu durum tarımda verimlilik sorunlarına yol açmaktadır. Buna rağmen, tarım sektörü, ülkenin en önemli iş kolu olmaya devam etmektedir.

Hayvancılık, özellikle kırsal bölgelerde yaşayanlar için önemli bir geçim kaynağıdır. Burkina Faso'da, sığır, koyun, keçi ve tavuk gibi çeşitli hayvanlar yetiştirilmektedir. Sığır, hem et üretimi hem de süt sağımı için beslenirken, keçi ve koyun, daha çok et üretimi için yetiştirilmektedir. Bu hayvanlar, aynı zamanda deri ve yün üretimi açısından da önemlidir.

Hayvancılık sektöründe, geleneksel yöntemlerle yapılan üretim yaygın olmakla birlikte, son yıllarda modern hayvancılık uygulamalarına yönelik bazı girişimler artmaktadır. Bu tür girişimler, hayvan sağlığını iyileştirmeyi ve üretim verimliliğini artırmayı amaçlamaktadır. Ancak, bu sektördeki en büyük sorunlardan biri, hayvan hastalıkları ve beslenme sorunlarıdır. Bunun yanı sıra, hayvancılıkla ilgili altyapı eksiklikleri de üretimi sınırlayan faktörler arasında yer almaktadır.

Tarım ve hayvancılık sektörü, Burkina Faso'nun ekonomik kalkınmasında önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, bu sektörler, çevresel faktörler, sınırlı altyapı ve düşük teknoloji kullanımı gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Ülkenin tarımsal üretim kapasitesinin artırılması, daha verimli sulama sistemlerinin kurulması ve modern tarım tekniklerinin yaygınlaştırılması, ekonominin sürdürülebilir büyümesi için kritik öneme sahiptir. Ayrıca, hayvancılık sektöründe daha fazla yatırım yapılması, hem üretim hacmini artıracak hem de gıda güvenliği sağlayacaktır.

Sanayi

Burkina Faso'nun sanayi sektörü, çeşitli alanlarda artan yatırımlar ile hızla büyümektedir. Ülke, başlıca gelir kaynakları arasında yer alan doğal kaynakları, özellikle altın ve pamuk ile tanınmaktadır. Madencilik sektörü, özellikle altın madenciliği, önemli bir ekonomik itici güçtür ve 17 sanayi madencilik sahasında yaklaşık 10.000 doğrudan ve 51.000 dolaylı iş yaratılmaktadır.

Madencilğin yanı sıra, Burkina Faso tarım ürünleri işleme, tekstil ve inşaat gibi sektörlerde de sanayi geliştirmektedir. Ülke, tarım makineleri, inşaat ekipmanları ve kimyasal ürünler gibi malların üretimi açısından önemli bir sanayi potansiyeline sahiptir.

Burkina Faso hükümeti, sanayi sektörüne yatırım çekmek amacıyla özel ekonomik bölgeler oluşturmak ve altyapıları geliştirmek gibi politikalar uygulamaktadır. Ayrıca, yerel işletmeler için mesleki eğitimleri güçlendirmek ve finansmana erişimi iyileştirmek için çabalar sarf edilmektedir.

Sonuç olarak, Burkina Faso'nun sanayi sektörü, zengin doğal kaynaklar ve hükümetin destekleyici girişimleriyle hızla büyümektedir. Ancak, altyapı ve sanayi çeşitlendirmesi gibi bazı zorluklar devam etmekte olup, bu alanlarda sürekli yatırımlar ve kamu-özel sektör işbirliği gerekmektedir.

Hizmetler

Burkina Faso'nun hizmet sektörü, ülkenin ekonomisinin önemli bir parçasıdır ve büyümeye devam etmektedir. 2015-2022 yılları arasında, hizmet sektörü gayri safi yurt içi hasılanın (GSYİH) yaklaşık %43 ile %45'ini oluşturmuştur. Bu sektördeki büyüme, ticaret, telekomünikasyon, kamu hizmetleri ve diğer hizmet sektörlerinin gelişimiyle sağlanmıştır.

Hizmet sektörünün en hızlı büyüyen alt sektörleri arasında eğitim, sağlık ve turizm yer almaktadır. Eğitim ve sağlık hizmetleri, özellikle nüfusun artan ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitesini iyileştirmek amacıyla hızla gelişmiştir. Bu sektörlerde yapılan yatırımlar, Burkina Faso'nun kalkınmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Ayrıca, turizm sektörü, ülkenin kültürel ve doğal zenginliklerini öne çıkararak potansiyel bir büyüme alanı haline gelmiştir.

Ticaret sektörü, hizmet sektörünün önemli bir bileşenidir ve ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır. Aynı zamanda telekomünikasyon sektörü de büyüme göstermektedir. Bu sektördeki artan yatırımlar ve gelişen altyapı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını artırmış ve ekonomi üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır.

Ancak, Burkina Faso'nun hizmet sektörü, güvenlik sorunları, ithalat bağımlılığı ve altyapı eksiklikleri gibi bazı zorluklarla karşı karşıyadır. Yüksek enflasyon ve özellikle gıda fiyatlarındaki artış, ticaret ve diğer hizmet faaliyetleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Buna karşın, Burkina Faso hükümeti, hizmet sektörünün gelişmesini desteklemek için çeşitli reformlar uygulamaktadır. Altyapının iyileştirilmesi, özel yatırımların teşvik edilmesi ve eğitilmiş iş gücünün artırılması gibi önlemler, sektördeki büyüme potansiyelini artırmaktadır. Ayrıca,

kamu hizmetlerinin modernizasyonu ve teknoloji alanındaki gelişmeler de sektördeki büyümeyi hızlandırmaktadır.

Sonuç olarak, Burkina Faso'nun hizmet sektörü, ekonomik büyümeye katkı sağlayan ve kalkınmayı destekleyen önemli bir sektördür. Eğitim, sağlık ve turizm gibi alanlarda yapılan yatırımlar, bu sektörün daha da güçlenmesini sağlayacaktır.

Madencilik

Burkina Faso'nun maden sektörü, ülkenin ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır ve özellikle altın madenciliği ön plana çıkmaktadır. Burkina Faso, Afrika'nın dördüncü büyük altın üreticisi konumundadır ve altın, ülkenin en büyük gelir kaynaklarından biridir. Eylül 2025 yılında 70 ton altın üretimi gerçekleştirilmiş olup, bu üretim, ülkenin toplam ihracatının %83,9'unu oluşturmuştur. Altın ihracatı sayesinde ülkenin ihracatı ithalatından fazladır.

Burkina Faso'da 17 endüstriyel altın madeni bulunmakta ve bu madenler, yaklaşık 51.000 kişiye dolaylı istihdam sağlamaktadır. Ayrıca küçük ölçekli (artisanal) madencilik, yaklaşık 1-1,3 milyon kişiye iş imkanı sunmaktadır.

Madencilik sektörü sadece altınla sınırlı değildir. Burkina Faso, çinko, manganez, fosfat, bakır gibi diğer minerallere de sahiptir. Çinko madeni, 2022 yılında yaşanan bir sel felaketi nedeniyle kapanmışken, Tambao manganez yatağı, 100 milyon tonun üzerinde cevher rezervine sahiptir. Fosfat, kireçtaşı ve mermer gibi mineraller de ülkenin maden potansiyelini artırmaktadır.

Sektör, Burkina Faso'nun GSYİH'sinin yaklaşık %22'sini oluşturmaktadır ve ihracat gelirlerinin %85'inden fazlasını sağlamaktadır. Madencilik, hem endüstriyel hem de küçük ölçekli madencilik ile tarım sektöründen daha fazla istihdam sağlamaktadır.

Ancak, sektörde güvenlik sorunları da yaşanmaktadır. Geçen yıllardaki terör saldırıları ve güvenlik tehditleri, bazı maden sahalarının kapanmasına yol açmıştır. Buna ek olarak, hükümet, yabancı yatırımcıları çekmek için madencilik yasalarını revize etmiş ve kurumlar vergisini %30'dan %25'e düşürmüştür.

Burkina Faso'nun madencilik sektörü, uluslararası yatırımlar açısından cazip bir merkezdir. Kanada, Avustralya ve Rusya gibi ülkelerden gelen şirketler, ülkede faaliyet göstermektedir.

Madencilik faaliyetlerinin çevresel etkileri de söz konusu olmuştur. Kuzey bölgelerde bitki örtüsünün yok olması ve toprak erozyonu gibi çevresel sorunlar yaşanmaktadır. Ancak hükümet, madencilik sektörünün yerel halka katkı sağlaması için çeşitli projeler yürütmektedir.

Özet olarak, Burkina Faso'nun maden sektörü, özellikle altın madenciliği ile ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Uluslararası yatırımlar ve yasal düzenlemeler, sektörün geleceği için umut vaat etmektedir.

Enerji

Burkina Faso'nun enerji sektörü son yıllarda önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Ülke, enerji üretiminde fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltarak yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmiştir. 2024 yılında Burkina Faso'nun toplam elektrik üretimi 2769,20 GWh olarak gerçekleşmiştir. Bu üretimin büyük bir kısmı, diesel ve ağır fuel oil gibi fosil yakıtlardan sağlanmaktadır. Ancak hidroelektrik ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynakların payı da giderek artmaktadır.

Burkina Faso, güneş enerjisi potansiyelini değerlendirmek amacıyla çeşitli projeler başlatmıştır. Zina Güneş Enerjisi Santrali, Mouhoun bölgesinde 26,6 MW kapasitesiyle 2024 yılında faaliyete geçmiştir. Amea Power tarafından işletilen tesis, ulusal elektrik şirketi Sonabel ile 25 yıllık bir elektrik satın alma sözleşmesi kapsamında çalışmaktadır. Bobo-Dioulasso'da yer alan Kodenî Güneş Enerjisi Santrali ise 38 MW kapasitesiyle Aralık 2023'te devreye alınmıştır. Kodenî Solar SASU tarafından işletilen tesis, ulusal elektrik şebekesine enerji sağlamaktadır. Ayrıca, Nagréongo Güneş Enerjisi Santrali 2022 yılında faaliyete geçmiş olup 30 MW kapasiteye sahiptir.

Burkina Faso'nun hidroelektrik enerji üretiminde de ilerlemeler kaydedilmiştir. Ouale Nehri üzerinde yer alan Kompienga Hidroelektrik Santrali, 14 MW kapasitesiyle 1989 yılında faaliyete geçmiştir. Nakambe Nehri üzerinde bulunan Bagré Hidroelektrik Santrali ise 16 MW kapasitesiyle 1994 yılında devreye alınmıştır.

Ülke, 2050 yılına kadar elektrik üretiminin %100'ünü yenilenebilir kaynaklardan sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda, enerji altyapısının güçlendirilmesi ve yenilenebilir enerji projelerinin artırılması için uluslararası işbirlikleri ve finansman kaynakları kullanılmaktadır. Ayrıca, Donsin Güneş Enerjisi Santrali, Ouagadougou yakınlarındaki Loumbila'da inşa edilmesi planlanan 25 MW'lık bir projedir. Bu proje, Çin İhracat ve İthalat Bankası'ndan alınan 45,7 milyon avroluk bir krediyle finanse edilmektedir ve 2026 yılında tamamlanması öngörülmektedir.

Türk enerji şirketi tarafından, 25 Kasım 2025 Salı günü yapılan açıklamada, Burkina Faso'nun başkenti Ouagadougou'da kurulu gücü 119 MW olan fuel-oil ile çalışan bir elektrik santrali projesini duyurmuştur. Şirket ayrıca, Burkina Faso'nun ulusal elektrik şirketi SONABEL ile 20 yıllık bir elektrik alım anlaşması (PPA) imzalandığını ve üretilen elektriğin tamamının bu süre boyunca satın alınmasının garanti altına alındığını açıklamıştır. Ancak projenin inşaat maliyeti henüz kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Santralin 2026 yılının son çeyreğinde devreye alınması planlanmaktadır. Proje, hızlı kentleşme ve nüfus artışı nedeniyle yükselen enerji talebini karşılamayı hedeflemektedir. Santral, Ouagadougou ve çevresinde elektrik arzının güvenilirliğini artıracak olup hem inşaat hem de işletme aşamalarında yerel istihdam yaratılması ve bölgesel tedarikçilerin sürece dâhil edilmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak, Burkina Faso'nun enerji sektörü, yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlarla sürdürülebilir bir geleceğe doğru ilerlemektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Burkina Faso'nun iş kültürü, yerel gelenekler, sosyal normlar ve ekonomik koşulların bir bileşkesidir. Bu ülke, Batı Afrika'da yer alıyor ve iş yapma biçimleri, diğer birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi, kişisel ilişkilerin, saygının ve hiyerarşinin önemli olduğu bir yapıya sahiptir.

Burkina Faso'da iş yaşamında hiyerarşi önemlidir. Büyük şirketlerde veya devlet kurumlarında, üst düzey yöneticilere karşı büyük bir saygı gösterilir. Karar verme süreçleri genellikle tepeden aşağıya doğrudur ve alt kademedeki çalışanların karar alma sürecine direkt katılımı sınırlıdır. Yaşlı ve üst düzey yöneticilere karşı özel bir saygı gösterilir. Bu, selamlaşma biçiminden, beden diline kadar her alanda belirtilir.

Dil ve Kültürel Farklılıklar

Çalışma dili Fransızca olan Burkina Faso'da, ürün etiketleri ve belgelerin Fransızca hazırlanması gerekmektedir. Aksi takdirde, belgelerin onaylanması veya ithalat sürecinin tamamlanması gecikebilir. Kültürel farkındalık da ticaret ilişkilerinde önemli rol oynar, bu nedenle yerel iş yapma biçimlerini anlamak ve uyum sağlamak gereklidir.

Para Kullanımı

Burkina Faso'da para kullanımı büyük ölçüde nakit odaklıdır. Günlük işlemler için en yaygın ödeme yöntemi nakittir ve birçok küçük işletme, pazar yeri ve yerel hizmet sağlayıcıları yalnızca nakit kabul eder. Resmî para birimi Batı Afrika CFA frangıdır (XOF) ve tek geçerli paradır. Alışveriş yapmak için dövizler CFA'ya bozdurulması gerekmektedir.

Kredi kartı kullanımı büyük şehirlerde ve uluslararası otellerde kabul edilse de genel olarak yaygın değildir. Visa kartları Mastercard'a kıyasla daha fazla kabul görmektedir. Küçük işletmelerde ve kırsal bölgelerde kredi kartı kullanımı oldukça sınırlıdır.

Çek kullanımı da yaygın değildir ve genellikle büyük şirketler veya bankalar arası işlemler için tercih edilir. Mobil ödeme sistemleri, özellikle Orange Money ve Moov Money gibi servisler, şehirlerde, köylerde ve bazı işletmelerde giderek daha fazla kullanılmaktadır. Bankamatikler şehirlerde bulunmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Burkina Faso'ya seyahat edecek Türk vatandaşlarının vize gereklilikleri, sahip oldukları pasaport türüne göre değişiklik göstermektedir. Diplomatik pasaport sahipleri ülkeye vizesiz girebilirken normal pasaport sahiplerinin vize alması gerekmektedir. Vize için büyükelçiliğe gitmeden on-line olarak (<https://www.visaburkina.bf/>) bağlantıdan başvurulabilir. Vize ücreti

ülkeye giriş amacı ve vize türüne bağlı olarak 33.000 CFA ile 104.500 CFA arasında değişmektedir. Gerekli belgeler ise aşağıdaki gibidir.

Geçerli bir pasaport,

Beyaz arka plan üzerine 3,5 x 4,5 cm boyutlarında, son dönemde çekilmiş bir (01) renkli biyometrik fotoğraf,

Burkina Faso'daki konaklama amacını gösteren belge,

Başvuru sahibinin bulaşıcı bir hastalığa sahip olmadığını gösteren bir sağlık muayenesi sertifikası,

Konaklama süresini kapsayan bir sağlık sigortası belgesi,

Damga vergisi ödeme makbuzudur.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

2025 yılı için Burkina Faso'nun resmi tatilleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Mesai saatleri ise haftalık 40 saat olacak şekilde planlanmaktadır. Çoğu kurumlar 8-16 saatleri arasında çalışır.

NO	TARİHİ	AÇIKLAMA
1	01 Ocak 2026	Yıl Başı
2	08 Mart 2026	Dünya Kadınlar Günü
3	20 Mart 2026	Ramazan Bayramı
4	01 Mayıs 2026	Dünya İşçiler Günü
5	14 Mayıs 2026	Yükseliş
6	15 Mayıs 2026	Kültür ve Geleneksel Günü
7	27 Mayıs 2026	Kurban Bayramı
8	15 Ağustos 2026	Meryem'in Göğsü Yükselmesi
9	26 Ağustos 2026	Mevlid
10	11 Aralık 2026	Bağımsızlık Kutlama Günü
11	25 Aralık 2026	Noel

Yerel Saat

Burkina Faso, Batı Afrika Zaman Dilimi'nde (WAT - West Africa Time) yer almaktadır. Burkina Faso'nun yerel saati, UTC (Koordinatlı Evrensel Zaman) +0 saat ile aynı olup, yaz saati uygulaması yapılmaz. Yani, yıl boyunca aynı saatte kalır. Türkiye'nin 3 saat gerisindedir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Burkina Faso'da farklı türde işletmeler bulunmaktadır ve bunlar genellikle faaliyet alanlarına, büyüklüklerine ve yasal statülerine göre sınıflandırılmaktadır.

Société à Responsabilité Limitée (SARL) – Limited Şirket: Bu tür şirketler, küçük ve orta ölçekli işletmeler için yaygındır. Şirketin ortakları, yalnızca yatırdıkları sermaye ile sınırlı bir sorumluluğa sahiptirler. Bu işletme türü, iş dünyasında en yaygın olanlardan biridir.

Société Anonyme (SA) – Anonim Şirket: Genellikle büyük işletmeler veya halka açık şirketler tarafından tercih edilir. Ortakların sorumluluğu yalnızca hisse senetlerine yatırdıkları sermaye ile sınırlıdır. Bu tür şirketlerin hisseleri borsada işlem görebilir.

Entreprise Individuelle – Bireysel İşletme: Tek bir kişi tarafından yönetilen ve işletilen küçük işletmelerdir. Sahipleri, işletmenin tüm borçları ve yükümlülükleriyle kişisel olarak sorumludur. Çoğunlukla küçük esnaf veya serbest meslek sahipleri için yaygındır.

Société en Nom Collectif (SNC) – Kolektif Şirket: İki veya daha fazla kişi tarafından ortaklaşa kurulan ve ortakların tümü için sınırsız sorumluluğun söz konusu olduğu bir işletme türüdür. Bu tür şirketler, işletme sahiplerinin kişisel mal varlıklarını da riske atmalarını gerektirir.

Coopérative – Kooperatif: Ortak bir amaç doğrultusunda, üyeleri tarafından işletilen bir iş modelidir. Genellikle tarım, sanayi veya hizmet sektörlerinde faaliyet gösterir. Üyeler, kooperatifin yönetiminde söz sahibidirler ve kar, üyeler arasında paylaşılır.

Société en Commandite Simple (SCS) – Basit Komandit Şirket: Bu işletme türünde, bir veya daha fazla komanditer (sadece sermaye sağlayan kişi) ve bir veya daha fazla komandite (yönetimi üstlenen kişi) vardır. Komanditerlerin sorumluluğu yatırdıkları sermaye ile sınırlıdır, ancak komandite kişilerin sınırsız sorumluluğu vardır.

Micro-Entreprise – Mikro İşletme: Küçük işletmelerin kategorisinde yer alır, genellikle bir veya birkaç kişi tarafından yönetilir. Mikro işletmeler, düşük sermaye ile kurulur ve genellikle yerel düzeyde faaliyet gösterir. Bu işletmeler, özel destek programlarından faydalanabilirler.

Burkina Faso'daki işletmelerin büyük çoğunluğu küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Ülke, girişimciliği desteklemek ve iş ortamını iyileştirmek için çeşitli yasal düzenlemeler ve teşvikler sunmaktadır.

Şirket Kurma Prosedürü

Burkina Faso'da şirket kurma prosedürü, şirket türüne ve faaliyet alanına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Ülke, yabancı yatırımcılar için açık bir yatırım ortamı sunar. Yabancı yatırımcılar,

yatırım teşviklerinden yararlanmak için Burkina Faso Yatırım Ajansı (Agence Burkinabè des Investissements) ile iletişime geçmeleri gerekmektedir. Genel olarak, aşağıdaki adımlar izlenir:

Başvuru Mercii

Centre de Formalités des Entreprises (CEFORE): Burkina Faso'da şirket kurulumu için başvurular, CEFORE (İşletmeler için Formaliteler Merkezi) aracılığıyla yapılır. CFE, şirket kurulumuyla ilgili tüm resmi işlemleri tek bir çatı altında toplamıştır.

Başvuru Yapmaya Yetkili Kişi

Şirketin ortakları veya sahipleri başvuruları gerçekleştirir. Mali müşavirler, avukatlar veya yetkilendirilmiş diğer temsilciler vekâletname ile de başvuru yapabilirler.

İstenen Evraklar

Şirket türüne ve faaliyet alanına göre talep edilen belgeler değişiklik gösterebilmektedir. Genel olarak aşağıdaki belgeler istenir:

Şirket Ana Sözleşmesi: Noter onaylı ve tüm ortaklar tarafından imzalanmış olmalıdır.

Kurucuların Kimlik Belgeleri: Geçerli kimlik fotokopileri ve ikametgâh belgeleri.

Sermayenin Banka Dekontu: Şirket sermayesinin belirli bir yüzdesinin bankaya yatırıldığını gösteren dekont.

Şirket Adresini Gösteren Belge: Kira sözleşmesi veya tapu belgesi.

Vergi Kayıt Belgeleri: Vergi dairesine kayıt için gerekli formlar ve belgeler. Formlar CEFORE'nin web sitesinden indirilerek doldurulur.

Şirket Kuruluş Süreci

Burkina Faso'da şirket kurulumu için aşağıdaki adımlar izlenir:

1. Şirket Adının Belirlenmesi: Seçilen şirket adının uygunluğu ve benzersizliği kontrol edilir.
2. Ana Sözleşmenin Hazırlanması: Şirketin ana sözleşmesi hazırlanır ve noter tarafından onaylanır.
3. Sermayenin Yatırılması: Gerekli sermaye, şirket adına açılan bir banka hesabına yatırılır.
4. CEFORE'ye Başvuru: Gerekli tüm belgelerle birlikte CEFORE'ye başvuru yapılır ve şirket tescil edilir.
5. Vergi Kaydı: Şirket, ilgili vergi dairesine kaydedilir ve vergi numarası alınır.
6. Sosyal Güvenlik Kaydı: Çalışan istihdam edilecekse, sosyal güvenlik kurumuna kayıt yapılır.

Sermaye

Burkina Faso'da şirket kurulumu için minimum sermaye, şirket türüne bağlıdır. SARL şirketi için minimum sermaye 1.000.000 CFA iken Anonim Şirketi için minimum sermaye 10.000.000 CFA'dır. Şahıs Şirketleri ise belirli bir alt sermaye şartı yoktur.

Sigorta

Burkina Faso'da sigorta sektörü, son yıllarda önemli gelişmeler kaydeden ve ekonomik büyümeye katkıda bulunan bir alandır. Ülkede hem yerel hem de uluslararası sigorta şirketleri faaliyet göstermekte ve çeşitli sigorta ürünleri sunmaktadır. Burkina Faso'da 17 sigorta şirketi bulunmaktadır. Bunların 7'si hayat sigortası, 8'i hayat dışı sigorta (kasko, sağlık, konut vb.), 1'i reasürans ve 1'i mikro sigorta alanında faaliyet göstermektedir. 2022 yılında sigorta sektörünün toplam cirosu 143,1 milyar CFA frangına ulaşmış ve bir önceki yıla göre %14,57 büyümeye kaydetmiştir. Ülke, Afrika Sigorta Piyasaları Konferansı'nda (CIMA) 14 ülke arasında 4. sırada yer almaktadır. Burkina Faso hükümeti, 25 Eylül 2024'te yaptığı bir açıklamayla, ülkenin ilk ulusal reasürans şirketi olan Faso-Réassurance'ı kurduğunu duyurdu. Şirketin 2025 yılında faaliyete geçmesi planlanıyor. Bu girişim, ülkenin sigortacılık sektörünü güçlendirmeyi ve finansal risk yönetiminde yerel kapasiteyi artırmayı hedeflemektedir.

Reasürans şirketleri, sigorta şirketlerinin risklerini paylaşarak, olası büyük hasar durumlarında finansal istikrarın korunmasına yardımcı olur. Faso-Réassurance'ın kurulması, Burkina Faso'nun finansal altyapısının güçlendirilmesine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu gelişme, ülkenin ekonomik kalkınma stratejileri kapsamında atılan adımlardan biridir ve sigortacılık sektöründe yerel kapasitenin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Burkina Faso'da mevcut sigorta çeşitleri aşağıdaki gibidir:

Hayat Sigortası: Burkina Faso'da hayat sigortası pazarında lider konumda olan şirketler arasında Sonar Vie, Sunu Vie ve UAB Vie bulunmaktadır.

Hayat Dışı Sigorta: Sanlam IARD, SONAR IARD ve Coris Assurance, hayat dışı sigorta pazarında öne çıkan şirketlerdir.

Sosyal Güvenlik ve Sigorta: Burkina Faso'da sosyal güvenlik sistemi, çalışanlar için emeklilik, maluliyet ve hayatta kalma durumlarında destek sağlar. İşverenler ve çalışanlar, aylık kazançlarının belirli bir yüzdesini sosyal güvenlik sistemine katkı olarak öder.

Ülkede RAMU denilen evrensel sağlık sigortası zorunlu hale gelmiştir. İşveren ve çalışan eşit miktarda toplam %5 ödemekle yükümlüdür. Bu sigorta Ocak 2026 itibarıyla zorunlu hale gelmiştir.

RAMU, Burkina Faso'nun sigorta sektörünü daha bağımsız ve rekabetçi hale getirmeyi hedeflemektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Burkina Faso'nun bankacılık sektörü, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'ne (UEMOA) üye olması nedeniyle bölgesel düzenlemelere tabidir. Bu birliğin para birimi olan Batı Afrika CFA frangı, Batı Afrika Devletleri Merkez Bankası (BCEAO) tarafından yönetilir. Loi no. 058-2008/AN (20 Kasım 2008 tarihli Bankacılık Düzenleme Yasası), Burkina Faso'daki bankacılık faaliyetlerinin temel yasal çerçevesini oluşturur.

BCEAO, UEMOA üyesi ülkelerin para politikalarını belirler ve bankacılık sektörünü denetler. Ayrıca, UEMOA Bankacılık Komisyonu (CB-UMOA), bölgedeki bankaların gözetim ve denetiminden sorumludur.

Burkina Faso'da faaliyet gösteren bankalar, bu bölgesel düzenlemelere uymak zorundadır. Ayrıca, ülkenin yatırım mevzuatı, yabancı yatırımcılara sermaye ve gelir transferi hakkı tanır. Yabancı yatırımcılar, yatırımlarından elde ettikleri temettü ve sermaye getirilerini, döviz düzenlemelerine tabi olarak, başlangıçta kullandıkları para biriminde transfer etme hakkına sahiptir.

Burkina Faso'da bankacılık sistemi, kısa vadeli kredilere odaklanmaktadır ve bu durum, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uzun vadeli finansmana erişimini sınırlamaktadır. Bu nedenle, bazı özel kredi kurumları, küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik özel finansman hizmetleri sunmaktadır.

Bankacılık Lisans Türleri

Burkina Faso'da üç ana bankacılık lisans türü bulunur: Ticari bankalar, bireylere ve işletmelere çeşitli finansal hizmetler sunar. Mikrofinans kuruluşları, geleneksel bankacılık hizmetlerine erişimi olmayan düşük gelirli bireylere ve küçük ölçekli girişimcilere mikro krediler ve tasarruf hesapları sunar. Özel finans kuruluşları, tarım finansmanı, konut kredileri veya belirli sektörlerle yönelik finansal hizmetler gibi özel ihtiyaçlara odaklanır.

Lisans Başvuru Süreci ve Gereklilikleri

Bankacılık lisansı başvuruları BCEAO'ya yapılır ve süreç, kapsamlı bir iş planı, sermaye yeterliliği ve yönetim ekibinin niteliklerini içerir. Banka türüne göre değişen asgari sermaye şartları bulunur, ticari bankalar için bu tutar genellikle daha yüksektir. Başvuru sırasında, şirketin hissedarları, yönetim yapısı, sermaye durumu ve faaliyet planına ilişkin detaylı belgeler sunulmalıdır.

Uyum Yükümlülükleri

Bankalar, kara para aklamayı önleme (AML) kapsamında müşteri due diligence (CDD) uygulamak ve şüpheli işlemleri izlemek zorundadır. Tüketici koruma çerçevesinde, bankalar hizmet şartları, ücretler ve kredi koşulları konusunda şeffaf olmalı ve müşteri şikayetleri için mekanizmalar oluşturmalarıdır. Kredi, operasyonel ve piyasa risklerine karşı kapsamlı risk yönetimi politikaları geliştirilmelidir.

Denetim ve Gözetim

BCEAO, bankaları düzenli denetimler, finansal raporlama gereklilikleri ve yerinde incelemeler yoluyla sürekli olarak gözetir. Bankalar, finansal performanslarını ve operasyonel durumlarını düzenli olarak raporlamak zorundadır.

Yeni Gelişmeler ve Reformlar

2024 yılında yapılan değişikliklerle, 2007'den beri yürürlükte olan bankacılık yasası güncellenerek, ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu reformlar, finansal sektörün yenilikçi teknolojilere uyum sağlamasını amaçlamaktadır. Burkina Faso ayrıca, 2025 yılında faaliyete geçecek olan ilk ulusal reasürans şirketi Faso-Réassurance'ı kurarak, yabancı reasürans şirketlerine olan bağımlılığı azaltmayı hedeflemektedir.

Cezai Yaptırımlar

Bankalar, düzenlemelere uymadıkları takdirde para cezaları, faaliyetlerinin askıya alınması veya lisanslarının iptal edilmesi gibi ciddi yaptırımlarla karşılaşabilir. Burkina Faso'daki bankacılık mevzuatı, finansal sistemin istikrarını ve güvenilirliğini sağlamak için sürekli olarak güncellenmekte ve uluslararası standartlara uyumlu hale getirilmektedir. Bu düzenlemeler hem yerel hem de yabancı yatırımcılar için güvenli bir finansal ortam sunmayı amaçlamaktadır.

Hesap Açma İşlemleri

Burkina Faso'da bir bankada hesap açma prosedürü birkaç aşamadan oluşur. İlk olarak, talep edilen bazı belgelerin hazırlanması gerekmektedir. Başvuru sahiplerinin kimlik belgesi olarak geçerli bir pasaport, ikamet kartı veya yerli kişiler için nüfus cüzdanı sunmaları gerekir. Ayrıca, son üç ay içinde düzenlenmiş bir fatura veya resmi belge ile adres kanıtı sağlanmalıdır. Yabancı uyruklular için ikamet izni veya vize belgeleri de talep edilmektedir. Gelir durumu da bazen banka tarafından sorgulanır, bu durumda işveren mektubu, maaş bordrosu, iş sözleşmesi ya da ticaret belgesi gibi gelir kanıtı istenebilmektedir. Banka seçimi aşamasında, başvuru sahipleri ihtiyacına göre bir banka tercih etmelidir. Burkina Faso'da çeşitli bankalar bulunmaktadır ve her banka farklı hizmetler sunar. Banka seçerken, işlem ücretleri, şube erişilebilirliği, banka hizmetlerinin çeşitliliği gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Hesap türü seçimi de önemli bir adımdır. Burkina Faso'da bireysel hesaplar, ticari hesaplar, tasarruf hesapları gibi farklı hesap türleri sunulmaktadır. Hangi türde hesap açılacağına karar verilmelidir. Hesap türü, kullanıcının ihtiyaçlarına ve finansal faaliyetlerine göre belirlenir. Başvuru formu, banka tarafından sağlanır ve kişisel bilgiler, iletişim bilgileri ve finansal durumla ilgili bazı sorular içerir. Başvuru formunun doldurulmasının ardından, banka belgeleri inceleyecek ve kimlik doğrulama işlemleri yapacaktır. Misafirler için, ikamet izinleri ve vize durumu gibi ek kontroller yapılır. Hesap açılışı için bazı bankalar ücret talep edebilir. Ayrıca, bazı hesap türleri için belirli bir minimum bakiye gerekebilir. Hesap açılış ücreti ve depozito tutarı, banka ve hesap türüne göre değişir. Ticari hesaplar için bu tutarlar genellikle daha yüksek olabilir. Hesap açılış süreci tamamlandıktan sonra, banka genellikle bir banka kartı ve internet bankacılığı erişimi sağlar. İnternet bankacılığı, hesapların çevrimiçi olarak yönetilmesini sağlar ve çeşitli bankacılık işlemleri gerçekleştirilmesine olanak tanır. Hesap açıldıktan sonra, banka kartı ve çevrimiçi bankacılık hizmetlerinin kullanımı için aktif hale gelmesi beklenir.

Burkina Faso'da banka hesabı açma süreci bu adımlarla tamamlanır. Ancak her bankanın belirli farklı prosedürleri ve gereksinimleri olabileceğinden, başvuru öncesinde ilgili bankadan bilgi alınması önemlidir.

Vizeler

Burkina Faso'da 90 günden fazla uzun süre kalmak isteyen misafirler, uzun süreli vize, oturma izni veya ikamet belgesinden birine sahip olması gerekmektedir. Burkina Faso'da akredite edilmiş diplomatik ve konsüler misyon üyeleri, uluslararası kuruluş temsilcileri ve onlarla birlikte yaşayan aile üyeleri ise, Dışişleri Bakanlığı tarafından verilen bir oturma belgesine sahip olmaları gerekmektedir.

Çalışma İzni

Burkina Faso'da çalışmak isteyen misafirler, uzun süreli vize ve çalışma izni almaları gerekmektedir. Uzun süreli vize, kişinin ülkede kalmasına olanak tanırken, çalışma izni yasal olarak bir işveren için çalışmasını sağlar. Çalışma vizeleri, Çalışma Bakanlığı tarafından düzenlenir ve iş sözleşmesi süresine bağlı olarak en fazla üç yıl süreyle verilebilir. Vize başvuruları, e-vize başvuruları (visaburkina.bf) üzerinden on-line olarak gerçekleştirilmektedir. İşveren, yabancı uyruklu çalışan için çalışma izni (işçi kartı) almak zorundadır ve bu belge olmadan Burkina Faso'da yasal olarak çalışmak mümkün değildir. Çalışma izni, Burkina Faso Çalışma Bakanlığı tarafından verilir. İşveren, yabancı çalışanın işe alınmasını gerekçelendiren belgeler sunarak çalışma iznini alır.

03 Şubat 2025 tarihinde Mali Sivil Savunma Bakanının gözetiminde Sahel Devletleri İttifakı (AES) bölgesi için Liptako Vizesi adı verilen tek girişli vize oluşturulması üzerinde çalışıldığı duyurulmuştur. Liptako Vizesi, misafirlerin konfederasyondaki üç ülkeye girişini ve topluluk alanında serbest dolaşımını kolaylaştıracaktır. Bu vize yürürlüğe girince artık tek vize ile AES ülkelerine giriş çıkış yapılabilecektir.

Vize Türleri

Burkina Faso, seyahat amacına göre çeşitli vize türleri sunmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanlar şunlardır:

Turistik Vize: Burkina Faso'yu turistik amaçlarla ziyaret edecek kişiler için geçerlidir. Genellikle 30 günlük bir kalış süresi sağlar ve ticari faaliyetlere izin vermez.

Ticari Vize: İş toplantıları, ticaret anlaşmaları veya iş görüşmeleri için kullanılır. Burkina Faso'daki bir iş ortağından davet mektubu gereklidir.

Çalışma Vizesi: Burkina Faso'da çalışmak isteyen kişiler için düzenlenir. İşveren tarafından sağlanan iş sözleşmesi ve çalışma izni belgeleri gereklidir.

Öğrenci Vizesi: Burkina Faso'da eğitim alacak öğrenciler için verilir. Kabul mektubu ve finansal yeterlilik belgeleri gereklidir.

Aile Birleşimi Vizesi: Burkina Faso'da yaşayan bir aile üyesiyle birleşmek isteyen kişiler için düzenlenir. Evlilik belgesi veya doğum sertifikası gibi belgeler gereklidir.

Transit Vize: Burkina Faso üzerinden başka bir ülkeye seyahat edenler için geçerlidir. Genellikle 24 saatlik bir süre için verilir.

Oturma İzinleri

Burkina Faso'da uzun süreli kalmak isteyen misafirler için oturma izinleri mevcuttur:

Geçici Oturma İzni: Bir yıla kadar geçerli olan bu izin, çalışma veya öğrenim gibi belirli amaçlarla verilir. Başvuru sırasında geçerli bir vize ve amaçla ilgili belgeler gereklidir.

Kalıcı Oturma İzni: Burkina Faso'da beş yıl boyunca geçici oturma izniyle yaşayan kişiler, kalıcı oturma izni için başvurabilir. Bu izin, süresiz olarak verilir ve çalışma hakkı sağlar.

Kaynak: T.C. Vagadugu Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği